

29è FESTIVAL de MÚSIQUES de TORROELLA de MONTGRÍ

Del 17 de juliol al 26 d'agost de 2009

Membre de l'Associació Europea de Festivals
Declarat Festival Estratègic per la Generalitat de Catalunya

Del Siglo Pla.

Manuscrit d'una obra dels germans Pla

Amb la col·laboració de:

CAIXA CATALUNYA
OBRA SOCIAL

Darrere d'aquest edifici hi ha cultura.
Darrere d'aquest edifici hi ha una Obra Social.

La Pedrera de CAIXA CATALUNYA

Vine a visitar-nos:

Exposició permanent que permet conèixer:

- l'Espai Gaudí
- el Pis de La Pedrera de Caixa Catalunya
- el terrat

La Pedrera de Caixa Catalunya. Passeig de Gràcia, 92.
Informació al 902 400 973. obrasocial.caixacatalunya.com

CAIXA CATALUNYA
OBRA SOCIAL

ACCIONS SOCIALS CULTURA INVESTIGACIÓ MEDI AMBIENT

CONCERTS PROP DE TORROELLA

Concert

VERGES - Dissabte 1 d'agost

01

22.00 h / Església parroquial

MOVIMENTO ARIOSO*

Lídia Viñés, violí barroc

Farran James, violí barroc

Eva del Campo, clavicèmbal / orgue positiu

Coen Engelhard, viola da gamba, *violone* i *lirone*

James Busch, violoncel barroc

Heinrich Ignaz Franz von Biber: *Sonates del Rosari* i
Harmonie Artificiosa

*Conjunt de l'Acadèmia 1750 – Orquestra del Festival de Torroella de Montgrí

Programa

Primera part

H. I. F. von Biber:
(1644-1704)

*Harmonie Artificiosa Ariosa per a dos
violins i baix continu*

PARTIA V

*Sonata VI del Rosari (dels cinc misteris
dolorosos) en do menor*

"L'agonia al jardí de les oliveres"

LAMENT

*Sonata IX del Rosari (cinc misteris
dolorosos) en la menor*

"Camí de la Creu"

SONATA

COURRENTE

DOUBLE

FINALE

Segona part

H. I. F. von Biber:

*Sonata X del Rosari (cinc misteris
dolorosos) en Sol Major*

"Crucifixió i Mort de Jesús"

PRAELUDIUM

ARIA

VARIATIO

*Sonata XI del Rosari (cinc misteris
Gloriosos) en Sol Major*

"La Resurrecció"

SONATA

SUREXIT CHRISTUS HODIE

ADAGIO

*Harmonie Artificiosa Ariosa per a dos
violins i baix continu*

PARTIA III

Comentari del programa

Comencem i acabem amb una sonata de l'*Harmonie Artificiosa Ariosa*; d'aquesta manera creem un marc d'harmonies lluminoses per després endinsar-nos en l'obscuritat planyívola de tres de les cinc sonates dels misteris dolorosos (*Sonates del Rosari*) i la primera dels gloriosos, "*la Resurrecció*". Els dos interludis del baix continu, que duraran uns minuts cadascun, seran a manera de transició entre la claretat del marc de l'harmonia artificialiosa i la foscor del llenç basat en el dolor d'alguns capítols de la Setmana Santa. L'*scordatura* - a cada sonata una de diferent- en serà el principal suport expressiu.

Harmonie Artificiosa-Ariosa

Heinrich Ignaz Franz Biber publicà aquesta obra l'any 1689, al final de la seva vida, una època en la que es dedicà principalment a la música religiosa i a la música de teatre. Aquest recull de peces instrumentals fou l'últim que edità i tingué molt bona acollida i popularitat.

Consta de set parts per a dos instruments i baix continu, cinc de les quals són per a dos violins, una per violí i viola, i una altra per a dues violes d'*amore*. Les parts V i III que interpretarem són per a dos violins i baix continu i estan en les següents *scordatures* respectivament: (sol menor) sol, re, la, re / (la Major) la, mi, la, mi.

La utilització de cordes múltiples als dos violins a la vegada, dóna sovint la impressió d'estar escoltant més instruments dels que són, prova de que l'*Harmonie artificiosa-ariosa* es considera un dels reculls de música de cambra més difícils del Barroc i un testimoni del talent i la inventiva excepcionals del compositor.

Les Sonates del Rosari

Només existeix una còpia de les setze sonates que les constitueixen, també dites *Sonates del Misteri*, que per manca de la primera plana amb el títol i data, es considera que la seva composició fou entre el 1670 i el 1680.

Dedicades al seu arquebisbe Maximilian Gandolph von Khuenberg i

compostes per a la tradicional celebració del Rosari que es feia a la Catedral de Salzburg durant la primera setmana d'octubre, probablement Biber les interpretava de manera intimista i a mode de meditació o pregària, com un postludi als serveis. Les sonates s'agrupen en tres cicles amb la sonata final per a violí sol que queda a part, dedicada a l'Àngel de la Guarda:

-Els cinc misteris Joiosos

-Els cinc misteris Dolorosos

-Els cinc misteris Gloriosos

Cada sonata està afinada en una *scordatura* diferent, que evoca el moment vital en el que es troben La Verge Maria i Jesús. El violí a cada canvi d'afinació canvia la seva sonoritat i requereix d'un moment d'adaptació; les tensions de les cordes canvien i els equilibris subtils en les peces que les subjecten també ... Tot plegat, és un efecte per estar el més aprop possible de l'estat anímic i de l'atmosfera de cada capítol del Rosari. El fet de fer passar al violí i a l'interpret per quinze transformacions (*scordatures*) i així guanyar en expressivitat, té el seu gran exemple en la sonata de "la Resurrecció", on s'entrecreuen les dues cordes centrals quedant la corda greu en el lloc de l'aguda simbolitzant així el sorgiment del que estava enterrat.

Les *scordatures* de les sonates que interpretem són les següents:

Cicle dels cinc misteris dolorosos

-Sonata VI «Agonia al jardí de les oliveres»	LAB, MIb, SOL, RE
-Sonata IX «Camí de la Creu»	DO, MI, LA, MI
-Sonata X «Crucifixió i mort de Jesús »	SOL, RE, LA, RE

Cicle dels cinc misteris Gloriosos

-Sonata XI «La Resurrecció»	SOL, RE X SOL, RE

El compositor

Natural de Bohèmia, Heinrich Ignaz Franz Biber (Wartenberg, 1644 - Salzburg, 1704) fou el violinista eminentment virtuós del segle XVII així com un compositor de llenguatge únic i novedós.

Treballà pel bisbe d'Ölmutz (Cort de Kromeriz) en els seus anys de joventut, per després entrar, fins al final de la seva vida, al servei del poderós arquebisbe de Salzburg Maximilian Gandolph von Khuenberg. El punt àlgid de la seva carrera, no només com a violinista i compositor, també en la seva projecció social, esdevení a Salzburg, on fou molt ràpidament valorat per l'arquebisbe, gran admirador de les seves composicions instrumentals. El Kapellmeister Biber, l'any 1690, tenia a la seva disposició al voltant de vuitanta cantants i instrumentistes excel·lents, així com tots els últims models d'instruments de l'època, el reconeixement per part de la cort de Bavaria, la cort imperial de Viena i finalment el tan desitjat títol nobiliari Biber *von* Bibern que l'emperador Leopold I li otorgà, després de poder escoltar moltes de les seves sonates per a violí.

Tanmateix, fou un home molt religiós i amb un sentit de la pràctica litúrgica molt marcat, un altre nexa d'unió i de bona relació amb l'arquebisbe. La seva obra sacra és majoritària entre les seves composicions, i es distingeix per l'ús de tot tipus d'instruments, el contrapunt estricte i la tècnica brillant creant variacions sobre un baix obstinat. En són un exemple la seva *Missa Saliburgensis*, la *Missa Bruxellensis* i les vespres, compostes amb una refinada comprensió de les possibilitats acústiques que ofería la Catedral de Salzburg (edifici emblemàtic del primer Barroc) dividint els músics fins a vuit conjunts i disposats de manera dispersa per l'interior de la nau, aconseguint un efecte "estereofònic".

Un altre efecte "especial" que desenvolupà el compositor austríac, fou l'*scordatura*. Efecte que consisteix en canviar l'afinació habitual del violí per quintes, per una afinació adaptada a la tonalitat de cada sonata, apropa distàncies entre cordes fins a una quarta o tercera i aconsegueix un efecte polifònic, molt més ric en harmònics i sonoritat a la vegada que facilita l'execució de les dobles i triples cordes.

Les Sonates del Rosari i les sonates *Harmonie artificiosa-ariosa*, representen el punt culminant de les composicions per a violí en *scordatura*.

Currículums

MOVIMENTO ARIOSO

És una formació nascuda recentment entre els passadissos del Festival de Torroella de Montgrí, concretament dins la seva orquestra Acadèmia 1750, el Conservatori de Toulouse i d'altres orquestres com Al Ayre Español.

Els seus membres: Farran James (concertino i directora de diverses formacions barroques), Coen Engelhard (mestre i intèrpret de viola da gamba al Conservatori de Toulouse), Eva del Campo (clavicembalista cada cop més endinsada en el món solístic del clave i l'orgue), James Bush (primer violoncel de diverses orquestres barroques) i Lidia Viñés Curtis (violinista de diverses formacions barroques i mezzosoprano cada cop més entregada al món de l'òpera barroca i clàssica) tots ells especialitzats en la interpretació històrica i amb instruments originals tenen interessos comuns com el teatre, la filosofia i sobretot, la fascinant música de Heinrich Ignaz Franz Biber que els ha fet decidir-se a interpretar-la en directe.

LIDIA VIÑÉS, violí barroc

Nascuda a Barcelona, finalitza els seus estudis superiors de violí al Conservatori del Liceu. Durant quatre anys s'especialitza en violí barroc al Conservatori Nacional de la Regió de Toulouse i fa un postgrau de música antiga amb el violinista Gilles Colliard. Ha rebut consell i seguiment de violinistes de l'alçada d'Enrico Gatti, Lucy van Dael, Manfredo Kraemer i Chiara Banchini. Col·labora habitualment amb orquestres barroques com l'Orquestra Barroca Catalana, Al Ayre Español, l'Acadèmia 1750 i l'Ensemble baroque de Limoges.

D'altra banda, realitza estudis de cant líric com a mezzosoprano i ha estat membre del Cor de Cambra del Palau de la Música Catalana i de l'octet professional Nova Lux Ensemble. La temporada vinent realitzarà un postgrau de cant històric a l'Schola Cantorum Basiliensis.

FARRAN JAMES, violí barroc

Farran James, nascuda a Vancouver (Canadà), està interessada com a violinista en fer música de maneres diverses. A més a més de ser convidada regularment com a concertino i directora en diferents grups especialitzats en música barroca i clàssica com Al Ayre Español, l'Acadèmia 1750, l'Orquestra Barroca de Sevilla, La Tempestad, té el seu propi quartet amb James Bush, el Quartet Albada, també està col·laborant amb Luis Paniagua (duo de violí i lira) i canta en un cor d'harmònics.

Foto: Joan Ibáñez per a JMM de Torroella de Montgrí

EVA DEL CAMPO, clavicèmbal i orgue positiu

Nascuda a Barcelona, finalitza el grau superior de piano al Conservatori del Liceu i inicia els seus estudis de clavicèmbal amb Jordi Reguant i Marju Vatsel. Es gradua al Conservatori Nacional de la Regió de Toulouse amb Yasuko Bouvard i François Saint-Yves (baix continu), actualment està finalitzant els estudis amb Beatrice Martin a l'ESMUC (Escola Superior de Música de Catalunya).

Ha actuat en diferents festivals i cicles de música antiga com ara el Festival de Música Antiga "Castillo de Aracena", el Ciclo de Música Antigua - Caja San Fernando, el Festival de Música Antiga "Eloy Zapico", la Xarxa de Músiques a Catalunya, amb formacions barroques com el Caldara Ensemble, l'Ensemble Continium, l'Spiritus et Alme.

El seu interès per les arts escèniques l'ha portat a treballar en diferents espectacles teatrals com *Alquimia Barroca*, *Ofici de Gàrgola* i *El Arquitecto y el Emperador de Asiria* de Fernando Arrabal.

Ha actuat amb l'Orquestra Barroca Acadèmia 1750 i recentment ha

enregistrat un CD per a Columna Música com a solista amb l'Orquestra Girona XXI dirigida per Manel Valdivieso.

COEN ENGELHARD, viola da gamba

Nascut a Haarlem, Holanda, estudià violoncel al Real Conservatori de La Haya i viola da gamba amb Jordi Savall i al Conservatori Nacional de la regió de Toulouse on, des de l'any 1996, és professor titular de viola da gamba.

A més de la viola, toca el *lirone*, el *violone* i el *tympanon*.

Ha descobert a Foix un manuscrit anònim del segle XVIII i n'ha gravat un disc titulat *Le Manuscrit de Foix*. És el constructor i luthier dels seus propis instruments i arcs.

Dirigeix el consort de violes da gamba Consortoulouse.

JAMES BUSH, violoncel barroc

Nascut a Christchurch, Nova Zelanda, James Bush estudià a la Royal Academy of Music de Londres, a l'State University of New York, a Stony Brook i violoncel barroc a la Hochschule der Künste de Berlín.

Des de l'any 2006, ha estat coprincipal i principal violoncel·lista de formacions barroques com ara Al Ayre Español, l'Akademie für Alte Musik, la Händel Festspiel Orchester Göttingen i l'Acadèmia 1750, dins del marc del Festival de Músiques de Torroella de Montgrí. Té el seu propi quartet, el Quartet *Albada*, amb Farran James.

Ha treballat regularment amb la companyia de dansa Sasha Waltz & friends.

PROPERES CONCERTS

A L'ESTARTIT

Església parroquial de l'Estartit

Dilluns 3 d'agost

22.00 h

A BELLCAIRE D'EMPORDÀ

Capella de Santa Maria (Castell dels Comtes d'Empúries)

Dimarts 4 d'agost

22.00 h

DOPPLER ENSEMBLE*

Marco Brolli, flauta travessera

Joan Bosch, flauta travessera

Nuno Mendes, violí

Adriana Alcaide, violí i viola

Urko Larrañaga, violoncel

Marju Vatsel, pianoforte

Carles Baguer: *Duets per a flautes travesseres*; **C. F. Abel**:

Quartet per a flauta i cordes en Re Major Wk 226; **F.**

Schwindl: *Quintet per a dues flautes, dos violins i tecla, op.*

10; **F. Doppler**: *Duettino sur motifs americains, op. 37*; **F.**

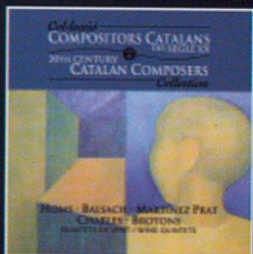
Krommer: *Quartet en Fa Major per a flauta i corda, op. 17*

*Conjunt de l'Acadèmia 1750 – Orquestra del Festival de Torroella de Montgrí

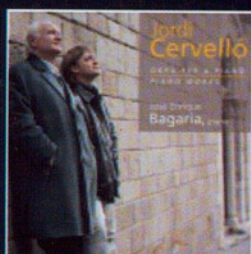
PER A MÉS INFORMACIÓ, CONSULTEU EL WEB
www.festivaldetorroella.com

C

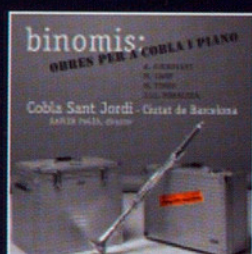
CATALAN! MUSIC

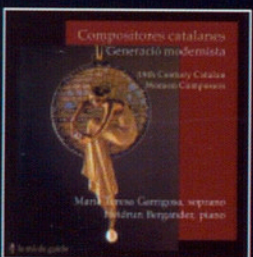
COMPOSITORS CATALANS S.XX - QUINTETS DE VENT
Homs, Balsach, Martínez, Prat, Charles, Brotons

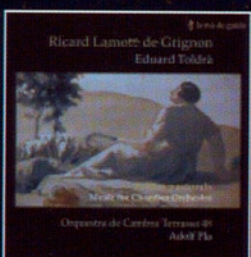
JORDI CERVELLÓ
OBRA PER A PIANO
José Enrique Bagaria

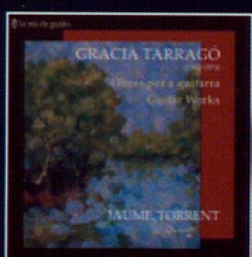
OBRES ORIGINALS PER A COBLA I PIANO
Guinovart, Camp, Timón, Moraleda. Cobla Sant Jordi

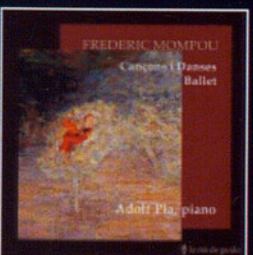
COMPOSITORES CATALANES
Freixas, Karr, Güell, ...
M.T. Garrigosa, soprano
H. Bergander, piano

R. LAMOTE DE GRIGNON / EDUARD TOLDRÀ
Orquestra de Cambra Terrassa 48. Adolf Pla

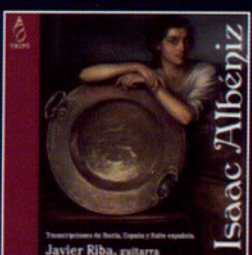
GRACIÀ TARRAGÓ
OBRES PER A GUITARRA
Jaume Torrent

FREDERIC MOMPOU:
Cançons i Danses, Ballet
Adolf Pla, piano

FERRAN SOR
OBERTURES I SIMFONIES
Orquestra de Cadaqués
Sir Neville Marriner

ISAAC ALBÉNIZ
LA GUITARRA SOÑADA
Javier Riba

Organitza:

JOVENTUTS MUSICALS DE TORROELLA DE MONTGRÍ

Emissores oficials del Festival:

Col·laboren:

EL PAÍS

TR3SC

FUNDACIÓ
VILA CASAS

Patrocinen:

Ajuntament de
Torroella de Montgrí

Diputació de Girona
221 municipis

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE CULTURA

INSTITUTO NACIONAL
DE LAS ARTES
ESCÉNICAS
Y DE LA MÚSICA

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
i Mitjans de Comunicació